

UPROWADZONA I UWIEŹIONA ZA DOMAGANIE SIĘ ZMIAN

Maryja
Kalesnikava,
Białoruś

MARATON PISANIA LISTÓW

PONAD 20 LAT PISANIA LISTÓW,
KTÓRE ZMIENIAJĄ ŻYCIE

Efekty mogą być zdumiewające, gdy choćby garstka ludzi łączy się, aby komuś pomóc. Dwadzieścia lat temu w Polsce mała grupa aktywistów i aktywistek przeprowadziła 24-godzinny maraton pisania listów. W ciągu następnych lat inicjatywa zyskała popularność. Dziś Maraton Pisania Listów (znany też jako *Write for Rights*) jest największym na świecie wydarzeniem dotyczącym praw człowieka.

Ludzie na całym świecie wykorzystują potęgę swoich słów, by pokazać, że szerokość geograficzna nie jest żadną przeszkodą dla solidarności. W 1991 roku napisano 2326 listów, a w roku 2023 akcja przyniosła 6 milionów listów, tweetów, podpisów pod petycjami i innych działań. Tylko w 2023 roku ponad 1,4 miliona osób zaangażowało się w aktywności edukacyjne dotyczące praw człowieka. Na przestrzeni lat uczestnicy Maratonu wspólnie pomogli zmienić życie ponad 100 osób, przyczyniając się do uwolnienia aktywistów i aktywistek z aresztów, zapewnienia sprawiedliwości tym, których prawa zostały naruszone, i ochrony osób, które opowiadają się za zmianami. W ten sposób pokazujemy wspólnie, że gdy chodzi o solidarność, granice nie istnieją!

Cel tegorocznej kampanii to wsparcie dziewięciu osób z całego świata, których prawa człowieka zostały naruszone. W niektórych przypadkach odpowiedzialne za to są rządy, w innych policja lub wielkie korporacje. Osoby te są prześladowane za to, kim są, lub dlatego, że korzystały ze swoich praw. Razem możemy zaważyć o ich prawa. Za pośrednictwem Maratonu Pisania Listów otrzymują indywidualne wyrazy solidarności od tysięcy ludzi z całego świata. Zarówno adresaci tej korespondencji, jak i ich rodziny dowiedzą się w ten sposób, że informacje na ich temat są podawane do wiadomości publicznej i świat o nich nie zapomina. A pisząc bezpośrednio do władz i żądając podjęcia natychmiastowych działań w celu zaradzenia niesprawiedliwości, możemy stworzyć bardziej sprawiedliwy i równy świat, w którym prawa człowieka będą przestrzegane.

Osoby i grupy, które były bohaterami bohaterkami kampanii w poprzednich latach, zauważają znaczenie tych działań i często opisują siłę czerpaną ze świadomości, że tak wielu ludziom na nich zależy.

Pod wpływem akcji często następuje zauważalna zmiana w sposobie traktowania tych osób oraz innych ludzi lub grup postawionych w podobnej sytuacji przez władze ich krajów. Zarzuty bywają wycofane, a poszkodowani zwalniani z aresztów. Wprowadza się nowe prawa lub regulacje dotyczące niesprawiedliwości, a ludzie traktowani są bardziej humanitarnie.

„Głęboko wierzę, że kampania w mojej sprawie utrzymała mnie przy życiu. To właśnie wiedza o tym, że tam jesteście, powstrzymała ich przed zabiciem mnie”

Jani Silva, obrończyni środowiska naturalnego, 2021 r.

ZANIM ZACZNIESZ

Zawarte w scenariuszu propozycje aktywności w ramach edukacji praw człowieka można wykonać w różnych miejscach i okolicznościach: w sali lekcyjnej, podczas spotkania rodziny lub lokalnej społeczności, w grupie przyjaciół bądź na warsztatach aktywistycznych. Zaproponowane w materiale ćwiczenia można przeprowadzić zarówno na żywo, jak i online. Dostosuj je do potrzeb biorących w nich udział osób i okoliczności, w których działasz.

Weź pod uwagę poziom wiedzy uczestników i uczestniczek na temat poruszanych zagadnień oraz liczebność grupy. Zastanów się, jak zorganizować warsztaty, by umożliwić zaangażowanym w nie osobom w pełni aktywny udział; zadbaj o sprzyjającą temu przestrzeń, przeanalizuj wcześniej możliwe trudności i ograniczenia. Jeśli uczestnicy i uczestniczki zajęć zdecydują się na podjęcie akcji w obronie bohatera bądź bohaterki Maratonu Pisania Listów, przeprowadźcie analizę ryzyka takiego działania i zadbajcie o swoje bezpieczeństwo. Zaproponowane w materiale aktywności przygotowano na podstawie metodologii aktywnego uczestnictwa – osoby uczestniczące w zajęciach nie są jedynie biernymi odbiorcami i odbiorczyniami prezentowanych informacji, lecz samodzielnie badają, analizują i kwestionują zagadnienia dotyczące praw człowieka ilustrowane przez historie bohaterów i bohaterek tegorocznego Maratonu Pisania Listów oraz podejmują dyskusję na poruszane tematy. Takie podejście do edukacji praw człowieka na warsztatach sprawia, że uczestnicy i uczestniczki:

- rozwijają wiedzę o prawach człowieka, kluczowe umiejętności umożliwiające reagowanie na naruszenia tych praw, a także postawy i wartości wzmacniające ich poszanowanie;
- mogą zaprezentować swoje opinie i zadawać pytania, co prowadzi do głębszego zrozumienia omawianych zagadnień;
- kontrolują własny proces uczenia się, wykonują ćwiczenia i biorą udział w aktywnościach, uwzględniając swoje zainteresowania, możliwości, obawy;
- mają przestrzeń do wyrażania swoich emocji i refleksji na temat własnej postawy.

© Valerie Miric

Maraton Pisania Listów w Czechach w 2023 r.

Przeczytaj o osobach, w imieniu których walczymy:

<https://maraton.amnesty.org/pl/>.

Skontaktuj się z nami:

www.amnesty.org.pl.

Wyślij wyrazy poparcia na Twitterze do @AmnestyPL, używając hasztagu #W4R24.

Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej na temat metodologii aktywnego uczestnictwa, sięgnij do naszej publikacji *Poradnik facylitatorów i facylitatorek. Przewodnik aktywnego uczestnictwa w edukacji praw człowieka, którą znajdziesz tutaj.*

Amnesty International oferuje również bogaty wybór kursów edukacyjnych online na platformie Akademia Praw Człowieka Amnesty. Znajdziesz tam wysokiej jakości bezpłatne kursy e-learningowe, które umożliwiają samodzielną naukę za pomocą komputera bądź innego urządzenia mobilnego podłączonego do internetu. Zacznij swoją przygodę z Akademią Praw Człowieka Amnesty od kursu *Wprowadzenie do praw człowieka*: <https://academy.amnesty.org/learn/course/internal/view/elearning/206/wprowadzenie-do-praw-czlowieka>.

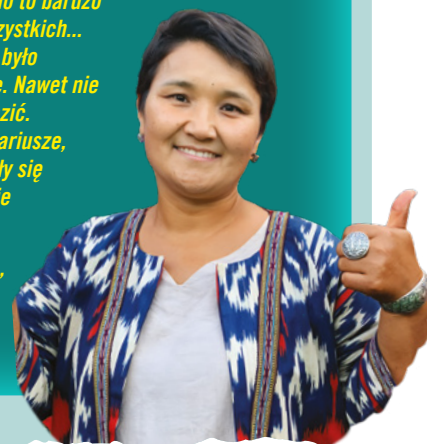
TWOJE SŁOWA MAJĄ MOC

OBROŃCZYNI PRAW CZŁOWIEKA UNIEWINNIONA

Rita Karasartova jest obrończynią praw człowieka i ekspertką w dziedzinie zarządzania obywatelskiego. Poświęciła ponad dekadę swojego życia na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej niezależnych porad prawnych i pomaganie tym, których prawa zostały naruszone przez skorumpowany i niesprawiedliwy system prawny. Wraz z 26 innymi osobami Rita została aresztowana za wyrażenie sprzeciwu wobec nowej umowy granicznej, przekazującej Uzbekistanowi kontrolę nad kirgiskim zbiornikiem wody słodkiej. Czternastego czerwca 2024 roku Rita i co najmniej 21 innych oskarżonych zostali oczyszczeni z zarzutu próby „siłowego obalenia rządu”, za co groziła im kara do 15 lat pozbawienia wolności.

„Chciałabym wyrazić moją ogromną, ogromną wdzięczność... Wasze działania w odpowiednim czasie – podpisy pod petycjami i ogromna liczba listów, które trafiły do sądu, do prokuratury – to wszystko miało bardzo dużą moc. W rzeczywistości było to bardzo wzmacniające dla nas wszystkich... Oczywiście uniewinnienie było całkowicie nieoczekiwane. Nawet nie wiem, jak to sobie wyobrazić. Rozważaliśmy różne scenariusze, różne możliwości pojawiały się w naszych głowach, ale nie sądziliśmy, że wszyscy zostaniemy uniewinnieni! Dziękuję Wam wszystkim”

Rita Karasartova
z Kirgistanu.

© Zbiory prywatne

„Czuję ogromną ulgę i dziękuję za niesamowitą kampanię Maratonu Pisania Listów. Jestem dożywotnio wdzięczna. To tak, jakby ogromny ciężar został zdjęty z moich barków. Czytając wszystkie listy i kartki, poczułam się kochana i doceniona”

Cecillia Chimbiri z Zimbabwe.

DZIAŁACZKI OPOZYCJI UWOLNIONE

Działaczki opozycji Cecillia Chimbiri, Joanah Mamombe i Netsai Marova zostały uprowadzone, były torturowane i uwięzione po udziale w proteście w Zimbabwe. Oskarżono je o „rozpowszechnianie fałszywych informacji” i „utrudnianie działania wymiaru sprawiedliwości”. Netsai uciekła wtedy z Zimbabwe. Po zakończeniu Maratonu Pisania Listów w 2022 r. Cecillia i Joanah zostały uniewinnione przez Sąd Najwyższy.

© Amnesty International Togo

Osoby wspierające Amnesty w Holandii (dalej po lewej) i Togo (po lewej) podczas Maratonu Pisania Listów w 2023 r.

O PRAWACH CZŁOWIEKA

Prawa człowieka są podstawowymi swobodami i gwarancjami przysługującymi każdemu z nas. Bazują na godności, równości oraz wzajemnym szacunku, niezależnie od wieku ludzi, ich narodowości, płci, pochodzenia, wyznawanej religii czy światopoglądu. Zgodnie z nimi masz prawo być traktowany... traktowana sprawiedliwie, tak samo jak wszyscy inni, oraz swobodnie decydować o własnym życiu. Prawa człowieka są uniwersalne (przysługują nam wszystkim, każdemu człowiekowi na świecie), niezbywalne (nie mogą zostać nam odebrane), a także niepodzielne i współzależne (wszystkie są ze sobą powiązane i każde ma równe znaczenie).

Od czasu dramatu II wojny światowej międzynarodowe instrumenty praw człowieka, począwszy od Powszechnej deklaracji praw człowieka, stanowią solidną podstawę dla krajowych, regionalnych i międzynarodowych regulacji prawnych, których celem jest poprawa jakości życia ludzi na całym świecie. Zobowiązują one poszczególne państwa i ich przedstawicieli do respektowania, ochrony i realizacji praw człowieka w ramach własnych granic oraz poza nimi. Prawa człowieka nie są luksusem, na który można sobie pozwolić tylko wtedy, gdy umożliwiają to okoliczności.

Maraton Pisania Listów w Beninie w 2023 r.

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

Powszechna deklaracja praw człowieka została przyjęta przez nowo utworzoną Organizację Narodów Zjednoczonych tuż po II wojnie światowej w 1948 roku. Stała się podstawą, na której zbudowano międzynarodowy system ochrony praw człowieka. Państwa świata zgodziły się przestrzegać ogólnych zasad zapisanych w jej 30 artykułach.

Powszechna deklaracja praw człowieka jest, jak sama nazwa wskazuje, deklaracją – wyrazem intencji wszystkich rządów świata w kwestii przestrzegania pewnych standardów dotyczących traktowania ludzi. Prawa człowieka stały się częścią prawa międzynarodowego – od czasu przyjęcia Deklaracji powstało wiele bazujących na niej praw i umów międzynarodowych. To na ich podstawie Amnesty International wzywa rządy do zaprzestania naruszeń, których skutki odczuwają bohaterowie i bohaterki Maratonu Pisania Listów.

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

PRAWA I SWOBODY OBYWATELSKIE

– prawo do życia, wolności od tortur i niewolnictwa, wolności od dyskryminacji

- Artykuł 1** Wolność i równość w godności i prawach
- Artykuł 2** Niedyskryminacja
- Artykuł 3** Prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego
- Artykuł 4** Zakaz niewolnictwa
- Artykuł 5** Zakaz tortur

PRAWA ZWIĄZANE Z WYMIAREM SPRAWIEDLIWOŚCI

– domniemanie niewinności, prawo do sprawiedliwego procesu, zakaz arbitralnego pozbawiania wolności

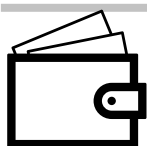
- Artykuł 6** Ochrona prawna
- Artykuł 7** Równość wobec prawa
- Artykuł 8** Prawo do odwołania się do sądu, gdy doszło do naruszenia naszych praw
- Artykuł 9** Zakaz arbitralnego pozbawiania wolności (zatrzymanie, aresztowanie, uwięzienie) i wygnania z kraju
- Artykuł 10** Prawo do sprawiedliwego procesu
- Artykuł 11** Domniemanie niewinności
- Artykuł 14** Prawo do azylu (udania się do innego kraju i ubiegania się tam o ochronę)

PRAWA SPOŁECZNE

– prawo do edukacji, do założenia i posiadania rodziny, do odpoczynku i opieki zdrowotnej

- Artykuł 12** Prawo do prywatności, prawo do życia domowego i rodzinnego
- Artykuł 13** Prawo do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania i swobodnego przemieszczania się wewnątrz granic państwowych
- Artykuł 16** Prawo do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny
- Artykuł 24** Prawo do odpoczynku i czasu wolnego
- Artykuł 26** Prawo do edukacji, w tym do bezpłatnej nauki na poziomie podstawowym

PRAWA EKONOMICZNE

– prawo do posiadania własności, do pracy, emerytury i do standardu życia adekwatnego do zdrowia i samopoczucia

- Artykuł 15** Prawo do obywatelstwa
- Artykuł 17** Prawo do posiadania własności
- Artykuł 22** Prawo do opieki społecznej
- Artykuł 23** Prawo do pracy za uczciwe wynagrodzenie i zrzeszania się w związkach zawodowych
- Artykuł 25** Prawo do standardu życia adekwatnego do stanu zdrowia i samopoczucia

PRAWA POLITYCZNE

– prawo do udziału w zarządzaniu krajem, prawo do głosowania, wolność pokojowych zgromadzeń, wolność wypowiedzi, wolność przekonań oraz wolność sumienia i religii

- Artykuł 18** Wolność myśli, sumienia i wyznania
- Artykuł 19** Wolność wypowiedzi i prawo do rozpowszechniania informacji
- Artykuł 20** Prawo zrzeszania się w stowarzyszeniach i gromadzenia się w sposób pokojowy
- Artykuł 21** Prawo do udziału w zarządzaniu krajem

PRAWA KULTURALNE I SOLIDARNOŚCIOWE

– prawo do udziału w życiu kulturalnym społeczności

- Artykuł 27** Prawo do udziału w życiu kulturalnym społeczności
- Artykuł 28** Prawo do międzynarodowego ładu i porządku, w którym niniejsze prawa mogą być w pełni realizowane
- Artykuł 29** Odpowiedzialność za respektowanie praw innych osób
- Artykuł 30** Nieodbieranie żadnego z tych praw!

AKTYWNOŚĆ

WOLNOŚĆ WYPOWIEDZI
I POKOJOWYCH ZGROMADZEŃ

KLUCZOWE POJĘCIA:

- prawo do pokojowych protestów;
- wolność pokojowych zgromadzeń;
- wolność wypowiedzi;
- obrońcy _obrońcy prawni człowieka i aktywiści _aktywiści.

INFORMACJE O WARSZTACIE

Osoby uczestniczące w warsztacie dowiedzą się więcej o prawach człowieka, szczególnie o dwóch z nich, które umożliwiają pokojowe protesty: wolność pokojowych zgromadzeń i wolność słowa. Aby w pełni zrozumieć te prawa, osoby uczestniczące poznają historię Maryi Kalesnikawej z Białorusi, która została zatrzymana po skorzystaniu z prawa do pokojowego protestu. W ramach ćwiczenia uczestnicy _uczestniczki będą zachęcani do napisania do Maryi listów z wyrazami poparcia i solidarności.

CZAS:

60 minut – możesz potrzebować dodatkowego czasu na sekcję *Podjęmij działania*.

WIEK: 14+

PLANOWANE REZULTATY:

Dzięki udziałowi w warsztacie osoby uczestniczące:

- **dowiedzą się** o Powszechnej deklaracji praw człowieka;
- **zrozumieją** pojęcia wolności pokojowych zgromadzeń i wolności wypowiedzi oraz ich związek z prawem do pokojowych protestów;

- **zbadają** konsekwencje dla obywateli _obywaterek, jeśli ich rząd nie szanuje prawa do pokojowych protestów.
- **dowiedzą się**, czym jest Maraton Pisania Listów;
- **napiszą** listy z wyrazami wsparcia i solidarności się z Maryją Kalesnikawą.

MATERIAŁY:

- **karty praw człowieka** (strony 11–12);
- **historia Maryi Kalesnikawej** (strona 15);
- **zdjęcie Maryi Kalesnikawej** (strona 10);
- **Powszechna deklaracja praw człowieka w wersji uproszczonej** (strona 5);
- **informacje ogólne** (strony 13–14);
- papier i długopisy;
- koperty (w przypadku wysyłania listów);
- opcjonalnie: wzory listów ze strony <https://maraton.amnesty.org.pl/>;
- opcjonalnie: materiał wideo o Maryi Kalesnikawej (dostępny na profilu organizatora _organizatorki);
- opcjonalnie: wideo o Maratonie Pisania Listów ze strony <https://www.youtube.com/watch?v=1ZVoU4fMxuw>.

PRZYGOTOWANIE:

- Wydrukuj zdjęcie Maryi Kalesnikawej ze strony 10. lub przygotuj się do wyświetlenia go na ekranie.
- Wydrukuj historię Maryi Kalesnikawej dla każdej osoby uczestniczącej / każdej grupy.
- Wydrukuj i wytnij pasujące karty praw dla każdej grupy.

- Przeczytaj podstawowe informacje i historię Maryi Kalesnikawej.

WIĘCEJ INFORMACJI:

- Dowiedz się, dlaczego prawo do protestu jest chronione prawami człowieka, jakie zagrożenia dla wolności zgromadzeń występują na świecie i jak ty możesz bronić swojego prawa do protestu. Sprawdź nasz kurs online *Prawo do protestu*. Link - <https://academy.amnesty.org/learn/course/external/view/elearning/226/Prawodoprotestu>.
- Dowiedz się więcej o prawach człowieka, w tym o prawie do wolności wypowiedzi, przy pomocy kursu *Porozmawiajmy o wolności słowa* w Akademii Amnesty: <https://academy.amnesty.org/learn/course/external/view/elearning/253/porozmawiajmy-o-wolnosci-slowa>.
- 20-minutowy kurs na temat Maratonu Pisania Listów: <https://academy.amnesty.org/learn/course/external/view/elearning/330/maraton-pisania-listow-jak-zrobic-to-lepiej>.

ŚRODKI OSTROŻNOŚCI:

To ćwiczenie dotyczy prawa do wolności pokojowych zgromadzeń i wolności wypowiedzi. Zakładamy, że osoby uczestniczące na ogół doświadczają wolności w wyrażaniu myśli, idei, tożsamości, przekonań religijnych itp. Niektóre osoby uczestniczące mogły jednak doznać znacznych ograniczeń w sferze prawa do protestu i innych praw człowieka, przez co mogą zareagować bardzo emocjonalnie. Prowadzący _prowadząca powinni mieć na uwadze pochodzenie i doświadczenia osób uczestniczących i odpowiednio dostosowywać zajęcia do ich potrzeb – zapewnić bezpieczną przestrzeń do wyrażania uczuć i zaoferować wsparcie w razie potrzeby.

Karty bohaterów _bohatek Maratonu Pisania Listów zawierają treści, które mogą wywoływać trudne emocje. Dostosuj je do potrzeb grupy wiekowej, która będzie brać udział w zajęciach. Upewnij się również, że przygotowane materiały są zrozumiałe i osoby uczestniczące w warsztacie mają wszystkie informacje potrzebne do zaangażowania się w działanie. Pamiętaj o tym, że wybór, w sprawie których bohaterów _bohatek uczestnicy _uczestniczki będą pisać listy, należy do nich!

1. ZROZUMIENIE PRAWA DO PROTESTU (20 MIN)

Podziel osoby uczestniczące na małe grupy. Rozdaj papier i długopisy. Przeczytaj na głos następującą wypowiedź:

„Wyobraź sobie, że żyjesz w kraju, w którym rząd nieustannie narusza prawa człowieka. Twój bliski przyjaciel, który nie popełnił żadnego przestępstwa, przebywa w więzieniu bez sprawiedliwego procesu. Sytuacja jest niewiarygodnie niesprawiedliwa. Chcesz zaprotestować przeciwko działaniom rządu, by uświadomić innym osobom, co stało się z twoim przyjacielem, a także poinformować wszystkich, że rząd nie przestrzega praw człowieka”.

Poproś, aby każda osoba, narysowała lub zapisała różne pomysły na to, jak zwrócić uwagę ludzi i zaprotestować przeciwko temu, co stało się z twoim przyjacielem, oraz przeciwko innym naruszeniom praw człowieka, które mają miejsce w kraju.

Po tym, jak wszyscy narysują/zapiszą swoje pomysły, poproś o przedyskutowanie w małych grupach następujących pytań:

- **Co narysowałeś_narysowałaś/zapisałeś_zapisałaś?**
- **Jak i gdzie próbowałeś_próbowałaś zwrócić uwagę na łamanie praw człowieka i protestować przeciwko niemu?**
- **Czy możesz wymyślić więcej sposobów na zwrócenie uwagi innych i na protest?**

Zbierz wszystkich z powrotem i usiądźcie razem, aby podzielić się swoimi przemyśleniami. Zapisz różne pomysły na tablicy lub dużej kartce papieru, tak aby każdy mógł je zobaczyć. Wskaż idee związane z wolnością zgromadzeń i wolnością wypowiedzi jako częścią prawa do protestu. Podziękuj osobom uczestniczącym za ich kreatywność.

Następnie wykreśl niektóre pomysły. Wyjaśnij, że w kraju, w którym wolność zgromadzeń i wolność słowa są nadmiernie ograniczone, działania te mogą nie zostać zaakceptowane przez rząd.

Zadaj grupie następujące pytania i poproś o odpowiedzi kilka osób:

- **Jak byś się czuł_czuła, gdyby twój sposób protestowania nie był dozwolony przez rząd lub zostałeś_zostałaś ukarany_ukarana za protestowanie w ten sposób?**
- **Dlaczego uważasz, że rząd (w tym przypadku) nie zaakceptowałby twoich działań?**

Porozmawiajcie o tym, dlaczego wolność zgromadzeń i wolność wypowiedzi są ważne. Skorzystaj z informacji ogólnych na stronie 13., aby ułatwić tę dyskusję.

2. HISTORIA MARYI KALESNIKAWY

Pokaż uczestnikom zdjęcie Maryi Kalesnikawej (strona 10). Przedstaw ją uczestnikom, wyjaśniając, że Maryja jest muzyczką, działaczką polityczną i obrończynią praw człowieka w Białorusi.

Korzystając z podstawowych informacji na temat Białorusi na stronie 14., wyjaśnij grupie sytuację w Białorusi i przedstaw niektóre przypadki naruszeń praw człowieka przez tamtejsze władze. Przeczytaj na głos następujące akapity:

„Maryja Kalesnikawa lubi powtarzać, że miłość jest silniejsza niż strach. Dzięki swojej kreatywności i sile wewnętrznej wierzy w zmiany i w to, że Białoruś stanie się krajem, w którym każdy będzie mógł żyć swobodnie i zgodnie z prawami człowieka. Jej aktywizm zainspirował Białorusinów i Białorusinki i dał im nadzieję na to, że lepsza przyszłość jest możliwa. W 2020 roku rząd Białorusi aresztował Maryję za «ekstremizm», «próbę przejęcia władzy» i nawoływanie do działań szkodzących bezpieczeństwu narodowemu», wyłącznie z powodu jej pokojowego aktywizmu.

Maryja została skazana na 11 lat więzienia. Jest w złym stanie zdrowia i przetrzymuje się ją w nieludzkich warunkach. Jej rodzina martwi się o nią i nie ma z nią kontaktu od lutego 2023 roku. W Białorusi niezwykle trudno jest komukolwiek bronić praw Maryi, ponieważ niezależnym prawnikom i prawniczkom uniemożliwiono pracę, a organizacje broniące praw człowieka i niezależne media zostały zamknięte lub opuściły kraj. Rodzina Maryi, która wciąż przebywa w Białorusi, zaryzykuje karę, jeśli spróbuje okazać jej wsparcie”.

Podziel wszystkich uczestniczących na grupy i daj każdej kopię historii Maryi (strona 15). Poproś wszystkich, aby przeczytali ją w swoich grupach.

Następnie poproś o przedyskutowanie w grupach następujących pytań:

- **Jakie są wasze przemyślenia po wysłuchaniu historii Maryi?**
- **Jak myślicie, co daje Maryi siłę do protestowania?**

Zbierz wszystkich razem i poproś grupy o podzielenie się swoimi przemyśleniami.

3. DOPASOWANIE PRAW

Rozdaj każdej grupie pasujące karty praw (strony 11–12). Niektóre karty opisują epizody z historii Maryi. Na pozostałych umieszczono różne prawa człowieka, które można znaleźć w Powszechnej deklaracji praw człowieka. Wyjaśnij uczestnikom_uczestniczkom, że będą łączyć w pary karty opisujące historię Maryi z kartami opisującymi prawa człowieka.

Po zakończeniu ćwiczenia grupy mogą podzielić się swoimi odpowiedziami na forum.

Na zakończenie ćwiczenia zapytaj:

- „Jak myślicie, co powinno się teraz stać z Maryją?”.

4. PODEJMIJ DZIAŁANIE

Opowiedz grupie o Maratonie Pisania Listów. Wyjaśnij, że Amnesty International zachęca ludzi na całym świecie do walki o uwolnienie Maryi Kalesnikawej. Możesz przytoczyć przykłady z zeszłorocznej edycji Maratonu (strona 3), które pokazują, jak skuteczne może być pisanie listów i podejmowanie innych działań w obronie osób, których prawa zostały naruszone.

Możecie również obejrzeć film na ten temat ze strony

<https://www.youtube.com/watch?v=1ZVoU4fMxuw>.

Jeśli osoby uczestniczące nie mają wystarczająco dużo czasu na podjęcie działań w trakcie warsztatu, zachęć je do zrobienia tego później lub podziel ćwiczenia warsztatowe między grupy. Zachęć uczestników i uczestniczki do kreatywności.

Jeśli osoby biorące udział w warsztacie zapoznają się z Powszechną deklaracją praw człowieka po raz pierwszy, należy najpierw skupić się na wspólnym zrozumieniu, czym ona jest, korzystając z informacji znajdujących się na stronie 4.

Pokaż osobom uczestniczącym film o Maryi Kalesnikawej, który znajdziesz na profilu organizatora_organizatorki.

Przed aresztowaniem Maryja mobilizowała ludzi na Białorusi do pokojowych protestów; sama stała w pierwszej linii starć z policją.

NAPISZ LIST

Zachęć uczestników do napisania listów do ministra spraw zagranicznych Białorusi – skorzystajcie z danych kontaktowych po prawej stronie.

- Napisz ministrowi coś o sobie, aby nadać listowi osobisty charakter.
- Napisz mu, co cię szokuje w historii Maryi.
- Napisz, dlaczego uważasz, że ważne jest, aby rząd szanował prawa do wolności zgromadzeń i wolności wypowiedzi oraz przestrzegał ich.
- Zażądaj od ministra, aby podjął wszelkie niezbędne kroki w celu **natychmiastowego i bezwarunkowego zwolnienia Maryi z więzienia oraz unieważnienia jej niesprawiedliwego wyroku.**

Minister of Foreign Affairs
Ministry of Foreign Affairs of the Republic
of Belarus
vul. Lenina 19
220030, Minsk
Republic of Belarus

Zwrot grzecznościowy: Szanowny Panie Ministrze
(jeśli piszesz list po angielsku: *Dear Minister*).

E-mail: mail@mfa.gov.by
X: [@BelarusMFA](https://twitter.com/BelarusMFA)
Instagram: [@belarusmfa](https://www.instagram.com/belarusmfa)
Hasztagi: #FreeKalesnikava, #W4R24

Za pośrednictwem:
Chargé d'affaires Aleksei Ponkratenko
Ambasada Republiki Białorusi
ul. Wiertnicza 58
02-952 Warszawa

OKAŻ SOLIDARNOŚĆ

Pokaż Maryi, że nie jest sama. Wyślij jej wiadomość z wyrazami solidarności i nadziei, pokazując przy tym białoruskim władzom więziennym, że nie została zapomniana.

Maryja mówi po rosyjsku, białorusku, niemiecku i trochę po angielsku.

Maryja Kalesnikawa
Penal colony No. 4
vul. Antoshkina 3
246035, Homel
Republic of Belarus

Instagram: [@kalesnikava](https://www.instagram.com/kalesnikava)

X: [@by_kalesnikava](https://twitter.com/by_kalesnikava)

Facebook: www.facebook.com/maria.kalesnikava/

Hasztagi: #FreeKalesnikava,
#W4R24

Siostra Maryi, Tatsiana Khomich, stoi przed murem przedstawiającym Maryję.

MARYIA KALESNIKAVA

KARTA DO ĆWICZEŃ

POŁĄCZ ZE SOBĄ KARTY

KARTY PRAW CZŁOWIEKA

ARTYKUŁ 1. PDPC

**WOLNOŚĆ I RÓWNOŚĆ
W GODNOŚCI I PRAWACH**

ARTYKUŁ 3. PDPC

**PRAWO DO ŻYCIA, WOLNOŚCI
I BEZPIECZEŃSTWA SWEJ
OSOBY**

ARTYKUŁ 9. PDPC

**ZAKAZ ARBITRALNEGO
ZATRZYMANIA,
ARESztOWANIA LUB
WYGNANIA Z KRAJU**

ARTYKUŁ 19. PDPC

**WOLNOŚĆ POGLĄDÓW
I PRAWO DO SWOBODNEGO
ICH WYRAŻANIA**

KARTY DOŚWIADCZEŃ MARYI

Maryja została siłą uprowadzona przez białoruskie władze 7 września 2020 r. Zamaskowani mężczyźni siłą wciągnęli ją do furgonetki. Władze nie pochwałyły działalności politycznej Maryi i innych osób należących do opozycji, w związku z czym nie przestrzegały ich praw do pokojowych zgromadzeń i wolności słowa.

Niesprawiedliwe zatrzymanie i uwięzienie Maryi pozbawia ją prawa do swobodnego życia.

Maryja została zatrzymana, mimo że nie popełniła żadnego przestępstwa rozpoznawalnego w świetle prawa międzynarodowego.

Rząd odmówił Maryi prawa do swobodnego wyrażania siebie i protestowania przeciwko decyzjom władz. Przed aresztowaniem zainspirowała wiele osób do przyłączenia się do pokojowych protestów. Szerzyła przesłanie, że miłość jest silniejsza niż strach.

MATERIAŁY

KARTY DO ĆWICZEŃ

KARTY PRAW CZŁOWIEKA

ARTYKUŁ 25. PDPC

**PRAWO DO STANDARDU
ŻYCIA ODPOWIEDNIEGO
DLA ZDROWIA I DOBROBYTU**

ARTYKUŁ 5. PDPC

**WOLNOŚĆ OD TORTUR LUB
OKRUTNEGO, NIELUDZKIEGO
ALBO UPOKARZAJĄCEGO
TRAKTOWANIA LUB KARANIA**

ARTYKUŁ 10. PDPC

**PRAWO DO RZETELNEGO
PROCESU SĄDOWEGO**

ARTYKUŁ 20. PDPC

**WOLNOŚĆ POKOJOWEGO
GROMADZENIA SIĘ
I ZRZESZANIA**

KARTY DOŚWIADCZEŃ MARYI

Od ponad roku Maryi odmawia się jakiejkolwiek komunikacji z rodziną i prawnikami, w tym rozmów telefonicznych, listów i wizyt. Maryja źle się czuje i nie otrzymuje opieki zdrowotnej, której potrzebuje.

Maryja została umieszczona w celi izolacyjnej na ponad 10 dni, pomimo poważnych problemów zdrowotnych. Według doniesień musiała spać bezpośrednio na podłodze, bez materaca, poduszki czy pościeli. Nie zapewniono jej ciepłych ubrań. W jej celi było tak zimno, że nie mogła spać i musiała ciągle chodzić, aby się rozgrzać.

Maryja nie miała sprawiedliwego i publicznego procesu.

Maryja została uznana za winną i skazana na 11 lat więzienia za „nawoływanie do działań mających na celu wyrządzenie szkody bezpieczeństwu narodowemu”, podczas gdy popierała jedynie zmiany w pokojowy sposób.

Maryja została skazana z powodu udziału w pokojowych protestach i przewodzenia im. Podczas tych demonstracji często układała dłonie w kształcie serca, co symbolizuje pokój i miłość.

INFORMACJE OGÓLNE

PRAWO DO POKOJOWYCH PROTESTÓW

Pokojoye protesty to dynamiczny i publiczny sposób korzystania z praw człowieka. W całej swej historii protesty umożliwiały jednostkom i grupom wyrażanie sprzeciwu, opinii i pomysłów, ujawnianie niesprawiedliwości i nadużyć oraz domaganie się odpowiedzialności od rządzących. Pokojoye protesty obejmują szerokie spektrum działań, od pisania listów i organizowania petycji po pikieety, wiece, marsze i strajki. Mogą przyjmować formę kolorowych i hałaśliwych masowych demonstracji, cichego czuwania, flash mobów (z j. angielskiego – „błyskawiczny tłum”, sztuczny tłum osób gromadzących się niespodziewanie w miejscu publicznym w celu przeprowadzenia krótkotrwałego zdarzenia, zazwyczaj zaskakującego dla przypadkowych świadków) i medialnych wydarzeń. To również burze na Twitterze i inicjatywy internetowe w celu dzielenia się poglądami i informacjami, a także strajki głodowe, zrzucanie banerów i sztuka uliczna. Protesty mogą być indywidualne lub zbiorowe i mogą odbywać się online lub offline. Wszystkie te i inne formy pokojowych protestów są chronione prawem do wolności słowa i pokojowych zgromadzeń, a czasem także innymi prawami człowieka.

WOLNOŚĆ WYPOWIEDZI I POKOJOWYCH ZGROMADZEŃ

Artykuł 19. PDPC chroni prawo do posiadania własnych poglądów i swobodnego ich wyrażania bez ingerencji rządu. Obejmuje to prawo do wyrażania poglądów poprzez publiczne protesty lub materiały pisemne, transmisje medialne, internet i dzieła sztuki. Potrzebujemy swobodnego przepływu idei, aby różne opinie były brane pod uwagę, a różne pomysły mogły być rozpowszechniane. Ograniczanie prawa do wolności wypowiedzi podważa transparentność funkcjonowania władz i ich odpowiedzialność oraz sprawia, że walka o prawa człowieka staje się jeszcze trudniejsza. Wolność wypowiedzi jest ważna nie tylko dla społeczeństwa jako całości, ale także dla jednostek. Nasze opinie i myśli są fundamentalną częścią tego, co czyni nas ludźmi, a powstrzymywanie ludzi przed wyrażaniem siebie jest równoznaczne z tłumieniem części ich osobowości!

Prawo do wolności wypowiedzi nie jest nieograniczone. Czasami rządy limitują niektórym osobom prawo do wypowiedzi, aby chronić inne osoby lub interesy publiczne. Okoliczności, w których władze mogą ograniczyć prawo do wolności wypowiedzi, są jednak ściśle określone, i należy traktować tego typu sytuacje jako wyjątki, a nie jako normę.

Prawo do wolności wypowiedzi jest ściśle powiązane z prawem do wolności pokojowych zgromadzeń, które pozwala ludziom gromadzić się w miejscach publicznych we wspólnych celach, takich jak strajki, procesje, wiece i siedzące protesty. Prawo do pokojowych zgromadzeń oznacza, że można pokojowo gromadzić się z innymi bez obawy przed aresztowaniem lub nękaniami przez policję. W rzeczywistości władze mają obowiązek ułatwiania organizacji pokojowych zgromadzeń, a policja może podejmować specjalne środki w celu zapewnienia bezpieczeństwa gromadzącym się osobom i ogółowi społeczeństwa.

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA, ARTYKUŁ 19.

„Każdy ma prawo do wolności poglądów i wypowiedzi; prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz poszukiwania, otrzymywania i przekazywania informacji i idei za pośrednictwem dowolnych mediów i bez względu na granice”.

INFORMACJE OGÓLNE

PRAWO DO PROTESTÓW NA BIAŁORUSI

Maryja przeciwstawiła się represyjnemu rządowi Białorusi i stała na czele pokojowych protestów w 2020 roku, protestując przeciwko szeroko kwestionowanym wynikom wyborów prezydenckich, które odbyły się w Białorusi w sierpniu 2020 roku.

Wiara Maryi w wolność słowa i godność ludzką zainspirowała wielu Białorusinów_Białorusinek do obrony swoich praw. Po spornych wyborach prezydenckich w 2020 roku dziesiątki tysięcy Białorusinów_Białorusinek pokojowo wyszło na ulice, aby zaprotestować za pomocą wierszy, piosenek i innych kreatywnych form wyrazu. Cotygodniowe pokojowe protesty były kontynuowane w całym kraju, zarówno na ulicach, jak i w przedsiębiorstwach, teatrach, na uniwersytetach i w innych miejscach. Policja aresztowała tysiące pokojowo demonstrujących osób, które brały udział w wydarzeniach politycznych, naruszając ich prawo do wolności pokojowego gromadzenia się. Aresztowano również dziennikarzy_dziennikarki

i aktywistów_aktywistki broniących praw człowieka, którzy dokumentowali wydarzenia.

Poniżej znajdują się dwa krótkie, prawdziwe przypadki z życia w Białorusi.

„Kobieta ma na sobie czerwono-białe spodnie; jako że kolory te kojarzą się z zakazaną historyczną flagą Białorusi, milicja zmusza ją do spędzenia nocy w areszcie i karze grzywną”.

„Kobieta kupuje czerwone i białe kwiaty na przyjęcie urodzinowe swojej córki. Ponieważ kolory te kojarzą się z zakazaną flagą historyczną, otrzymuje grzywnę w wysokości 350 dolarów”.

Portrety białoruskich więźniów i więźniarek politycznych, maj 2023 r.

HISTORIA MARYI KALESNIKAWEJ

Jako zawodowa muzyczka Maryja Kalesnikawa wypełniała swoje życie muzyką, sztuką i ludźmi. Uwielbiała poznawać nowe osoby i uczyć się od nich. Marzy o Białorusi, w której wszyscy są szanowani i mogą się swobodnie wypowiadać.

Te marzenia skłoniły Maryję do zaangażowania się w wybory prezydenckie w sierpniu 2020 roku. Dołączyła do kampanii niezależnej kandydatki Swiałłany Cichanouskiej wraz z Weraniką Capką. Trzy kobiety połączyły siły, gdy czołowi mężczyźni kandydaci zostali uwięzieni lub opuścili kraj. W państwie, w którym prawo do wolności słowa, zrzeszania się i pokojowych zgromadzeń jest poważnie ograniczone, to wyjątkowe trio wezwało władze do zmian i dało nadzieję wielu osobom.

Powszechnie uważa się, że opozycja wygrała wybory, jednak wyniki zostały sfalszowane i Alaksandr Łukaszenka objął rządy na szóstą kadencję. Po wyborach Swiałłana i Weranika zostały zmuszone do emigracji, a Maryja została najbardziej znaną postacią białoruskiej opozycji. Stawała w pierwszej linii naprzeciw stosujących przemoc funkcjonariuszy policji i układała dłonie w symbol serca.

Siódmego września 2020 roku Maryja została uprowadzona na zlecenie białoruskich władz. Zamaskowani mężczyźni wciągnęli ją do furgonetki i przewieźli na granicę, gdzie była zastraszana i zmuszana do opuszczenia kraju. Uciekła przez okno samochodu i podała swój paszport, aby zapobiec wydaleniu jej z Białorusi. Maryja została jednak zatrzymana, aresztowana i skazana na 11 lat więzienia pod zarzutem „naruszenia bezpieczeństwa narodowego” i „ekstremizmu”.

Maryja jest więziona w nagannych warunkach. Ma ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej, której potrzebuje. Izoluje się ją od innych więźniarek. Rodzina i przyjaciele nie mają z nią kontaktu od ponad roku.

© Private

© Nasha Niva

© Viktor Babaryka HQ (Photo: Pasha Kritchko)

Góra i dół: Maryja Kalesnikawa.
Środek: Siły specjalne policji na proteście
w Białorusi w 2020 r.

O AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International jest globalnym ruchem zrzeszającym ponad 10 milionów ludzi, którzy niesprawiedliwość na świecie traktują osobiście. Działamy na rzecz świata, w którym wszyscy mogliby swobodnie korzystać ze swoich przyrodzonych praw. Prowadzimy niezależne śledztwa i ujawniamy przypadki nadużyć, niezależnie od tego, gdzie i kiedy do nich dochodzi. Wywieramy nacisk na władze oraz na inne grupy mające wpływ (na przykład korporacje), pilnując dotrzymywania składanych przez nie obietnic oraz respektowania prawa międzynarodowego.

Poprzez ukazywanie poruszających historii ludzi, w imieniu których działamy, inspirujemy miliony osób na całym świecie do pracy na rzecz zmiany, a także do obrony narażających się aktywistów i aktywistek. Zachęcamy ludzi, by domagali się swoich praw, edukując w zakresie praw człowieka i prowadząc szkolenia na ich temat. Chronimy ludzi i wspieramy ich – walczymy o zniesienie kary śmierci, propagujemy prawa reprodukcyjne i seksualne, przeciwdziałamy dyskryminacji, bronimy praw uchodźców i uchodźczyń oraz migrantów i migrantek. Pomagamy doprowadzać sprawców tortur przed oblicze sprawiedliwości i zmieniać opresyjne prawa, a przede wszystkim uwalniać ludzi więzionych za wygłaszanie własnych opinii. Jesteśmy głosem osób uciskanych i pozbawianych swobód oraz godności. Dajemy głos tym, których nie słychać.

© Amnesty International 2024

O ile nie zaznaczono inaczej, treść niniejszego dokumentu jest udostępniana na licencji Creative Commons (Uznanie autorstwa, Użycie niekomercyjne, Bez utworów zależnych, Międzynarodowe 4.0), <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>. Więcej informacji dotyczących zezwoleń można znaleźć na naszej stronie internetowej: www.amnesty.org.

Tam, gdzie materiał jest przypisany do właściciela praw autorskich innego niż Amnesty International, materiał ten nie podlega licencji Creative Commons.

Po raz pierwszy opublikowany w 2024 r. przez Amnesty International Ltd. Peter Benenson House, 1 Easton Street, Londyn WC1X 0DW, Wielka Brytania

Stowarzyszenie
AMNESTY INTERNATIONAL

www.amnesty.org.pl
Sapieżyńska 10a, 00-215 Warszawa
e: amnesty@amnesty.org.pl
t: 22 827 60 00

Wrzesień 2024 r.
Indeks: POL 32/8284/2024
Zdjęcie na okładce:
© Zbiory prywatne

**MARATON
PISANIA
LISTÓW**

AMNESTY
INTERNATIONAL

